

Миколаївський навчально-виховний комплекс

Білгород-Дністровського району

Одеської області

Творча робота

Ліс – диво природи

Учня 11 класу

Миколаївського НВК

Фоменка Дмитра Володимировича

Вчитель-керівник

Комісаренко Зінаїда Павлівна

Миколаївка — 2015 рік

ЗМІСТ

ВСТУП. Охорона природи – справа всього народу.....	3
РОЗДІЛ I. Ліс – наше багатство.....	6
РОЗДІЛ II. Рослини – символи України.....	9
РОЗДІЛ III. Дивосвіт Лебедівського лісу.....	13
РОЗДІЛ IV. Антропогенний вплив на екосистему лісу.....	16
ВИСНОВКИ.....	19
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	20

ВСТУП. Охорона природи – справа всього народу

Є давня прикмета у мого народу,
Що має мораль, нашій темі близьку:
Той, хто може понівечить рідну природу
Той здатний понівечить душу людську.

Наша планета Земля – прекрасна. Для космосу вона лише нескінченно маленька частинка Всесвіту. Але для нас, землян, - надійний космічний корабель, який лежить до далекого сузір'я Геркулеса.

Ми – земляни, багатоплемінний, різномовний екіпаж цього космічного корабля. На ньому є все для того, щоб існувало життя: водні ресурси, сприятлива атмосфера, родючі ґрунти, багаті зелені насадження, щедрі поклади корисних копалин.

Є в землі одна особливість: вона являє собою замкнену систему. Відомий природодослідник Тур Хейердал з цього приводу писав: « У наш час ми можемо уявити собі Землю у вигляді величезного космічного корабля, в якого немає вихлопної труби. Тобто немає труби такої висоти, щоб викидати з неї дим і шкідливі відходи за межі планети. Море й суша, дим і відходи - все це обертається разом з нами на захолодій поверхні розжареної всередині земної кулі. І завдяки земному тяжінню ніщо не може відірватися від Землі саме по собі.

Ще одна особливість Землі: всім, хто живе на ній, немає в кого позичати життєвих ресурсів. Значить нам, землянам, потрібно жити й творити так, щоб природа нашого спільного дому не просто збереглася, а й ставала все багатшою та красивішою.

Чи можна уявити собі політ на космічному кораблі, в якому є якесь пошкодження? Звичайно, ні. А втім, ми вже давно подорожуємо на своєму космічному кораблі «Земля», стан якого не можна назвати ідеальним. На випадок пошкодження або поломки на немає куди пересісти... Як же виник аварійний стан на нашому космічному кораблі? Невже до цього причетна людина?

Отямтеся, люди!- кричить і благає,
В знеможі волає і стогне Земля!

Ґрунти – одне з найбільших багатств на Землі. Їх родючість формувалася тривалий час. Шар родючого ґрунту товщиною 1см відтворюється за 300-1000 років. На жаль. Це багатство, яким нас наділила матінка-природа ми не бережемо. У багатьох районах планети порушено екологічно допустиме співвідношення площі ріллі, природних кормових угідь та лісових насаджень. Це негативно впливає на стан родючості землі. В Україні, зокрема, орється 60% площі. Це найвищий показник в Європі. А скільки земель втратили свою родючість від неправильного зрошення в одних районах і від неправильного осушення боліт в інших.

Сьогодні земля, ґрунт , який мільйони років безвідмовно годував і пестив усе живе на планеті, подає сигнал «SOS!»

О, як ми взялися за роботу -
Природу перетворювати бідну:
Чорнозем лежем у нових болотах,
Північні ріки тягнемо до півдня.
Так що й казати: чудеса ми робим.
Від цих чудес вмирає вже природа.

Запаси водних ресурсів на Землі величезні, але все-таки обмежені. Уже сьогодні для багатьох регіонів світу досить гостро постала проблема чистої питної води. Стосується ця проблема і України. До рік, морів і океанів потрапляє велика кількість хімічних речовин. Вони отруюють все живе. Особливо забруднені морські акваторії нафтопродуктами.

Норвезький природодослідник Тур Хейердом згадує, що в 50-х роках, пропливши 8000км Тихим океаном, не можна було знайти жодних слідів людської діяльності. А вже 70-х роках на шляху папірусного човна «Ра» постійно трапляється пластиковий посуд, вироби з нейлону, пляшки, консервні банки, різний мотлох... Особливо кидалися в очі мазут і нафта.

Багато отрутохімікатів і різних шкідливих речовин потрапляє в ріки шляхом змивання з полів та від неочищених потоків бруду з трубопроводів. Яка риба це витримає!

Сьогодні вода розглядається не тільки як природний ресурс, а вона має ще й соціальну значимість, оскільки наявність достатньої кількості води належної якості є одним з основних чинників безпечних умов життя та розвитку держави.

А який стан атмосфери? Чим дихає сьогодні людство?

Ми є свідками знищення життя у масштабах, невідомих в історії жодному з поколінь. Безперечно, наші пращури знали, що таке війни, епідемії, голод; цілі цивілізації, такі як Фінікія і Римська імперія, загинули, коли були вирубані ліси будування військових кораблів – їхні землі перетворилися на пустелю. Але сьогодні мова йде не про окремі ліси поля чи рибні ресурси, а про те що зникають цілі види, культури, глобальні екосистеми, навіть планктон морів, що виробляє кисень. Тіло планети не тільки роз'їдене шах матами, заковане в асфальт, а й перетворене на «змивний бак» для токсичних відходів виробництв.

Яке ж майбутнє ми готуємо для своїх дітей та онуків? Що ж ми залишимо тим, хто прийде після нас?

Природа просить: «Захистіть мене!»
Не з хомути підкова, а з дуги,
Усе на світі ясновидець бачить...
Тоді виходять ріки з берегів,
Коли Нептун в своїм безсиллі плаче.
В журбі зеленій завмирає ліс,
Як браконьєр націлиться на лося.

Благають верби сиві: «Зупинись!...»
Відвести чорну руку не вдалося.
З морської піни (наче бірюза)
Вже не виходить юна Афродіта,-
Потвора у мазуті виповза
Багном і тванню рясно оповита.
Загроза в небі - в розпачі земне,
Тривожно стогнуть ріки, океани.
Природа просить: «Захистіть мене,»-
В надії до людини руки тягне.

РОЗДІЛ I. Ліс – наше багатство

Ліс весною звеселяє, влітку прохолоду має, восени годує, взимку жар дарує. Так каже народна мудрість. Тисячоліттями людина використовувала ліс, та природа — не бездонна бочка, а ліс – не скатертина-самобранка.

Лише за історичний період площа всіх лісів у світі зменшилася майже на 65%. В Україні за останні 500 років їх стало утричі менше!

Ще Ярослав Мудрий майже тисячу років тому видав указ про суворе покарання за підпалювання та вирубування лісу. Петро I заборонив нищити ліс під ріллю по берегах річок, вирубувати цінні породи дерев(дуб, в*яз і ясен) і використовувати на дрова ліс, придатний для будівництва. М.В. Ломоносов у своїх працях також дає поради щодо правильного використання лісу.

Українська земля щедро обдарована природою. Майже 4500 видів вищих рослин вплелися у різнобарвний смарагдовий вінок флори України. Тут проліски Полісся і зелених Карпат, діброви Поділля і представники кримських субтропиків.

Рослинний світ дуже чутливо реагує на зміни екологічних факторів і є чітким показником антропогенного впливу на природу. Через перевантаження відпочиваючими, з їх дикунським ставленням до природи, винищення рідкісних лікарських рослин, ягід, грибів, вирубування дерев, спричинені людьми пожежі втрачають ліси свої оздоровчі та рекреаційні властивості. Невпинна круговерть життя оголила одну з найактуальніших проблем сьогодення: людство, втративши зв'язок з природою, загубилося в неосяжному світі, зневажило тисячолітні надбання предків, порушивши закони свого існування і буття. Ми потонули в агресії та жорстокості - руйнуємо, а не будуємо, знищуємо, а не збагачуємо. Людство не змогло виробити стратегію і тактику співіснування з природою. Наша планета переживає екологічну кризу.

І однією з найважливіших проблем на сьогодні є забезпечення охорони, відновлення та раціональне використання лісових ресурсів. Адже ліси є національним надбанням України. Площу земель лісового фонду держави становить близько 10,8 млн га, з них 9,5 млн. га вкрито лісовою рослинністю. Лісистість становить 15,7 % площі країни. Загальний запас лісів оцінюється в 1,7 млрд куб. метрів. Водночас внаслідок аварійних викидів на ЧАЕС в Україні забруднено понад 4 млн га лісів, у тому числі 157 тис. га виведено із господарського обороту внаслідок високих рівнів радіоактивного забруднення.

Спекотний 2010 рік. Температурний показник перевищує норму у всіх регіонах України. Через недбалість в Росії зафіксовано 612 випадків пожеж, охоплено 22 регіона, вигоріло більше 200 тис. га лісу. В результаті пожеж загинуло більше 200 людей та понад 2000 залишилися без житла. Горять торф'яники, страшний, їдкий смог накриває мегаполіси. Через страшну екологічну ситуацію кількість інсультів в людей збільшилася в 2 рази, інфарктів — на 30%, захворювання

органів дихання – в 2 рази. Температуру , що перевищує 40 градусів важко перенести навіть здоровій людині. Страждає усе живе.

На Україні в зоні лиха знаходяться всі області. Найбільших збитків пожежі завдали в Київській, Чернігівській, Дніпропетровській областях.

Не дотримання правил пожежної безпеки привело до того, що тільки в Дніпропетровській області знищено вогнем 350 га лісу. Винних притягнуто до кримінальної відповідальності. Загалом на Україні зафіксовано 800 займань.

Ліси є основною складовою навколишнього природного середовища і як будь-який природний об'єкт характеризуються відповідними ознаками; біологічними, екологічними та економічними

За своїми біологічними ознаками ліси - це унікальне природне явище, тип природних комплексів, у якому поєднуються переважно деревна та чагарникова рослинність з відповідними ґрунтами, трав'яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами, що взаємопов'язані у своєму розвитку, впливають один на одного і на навколишнє природне середовище. У цьому значенні поняття лісів є складовою поняття рослинного світу. Важлива особливість лісів у тому, що вони є відтворюваним природним ресурсом, а процес відтворення пов'язаний із значним строком вирощування (кілька десятиліть). Ліси - це також середовище проживання диких тварин у всьому їх видовому і популяційному різноманітті. Лісам належить вагома роль у підтриманні гідрологічного режиму рік, запобіганні ерозії та забрудненню ґрунтів, у боротьбі з суховіями, регулюванні кислотного балансу в атмосфері, а також у створенні необхідних умов життя на Землі.

Екологічними ознаками лісів є виконання ними кліматорегулюючих, середовищезахисних, ґрунтозахисних, водоохоронних, санітарно-гігієнічних, оздоровчих, рекреаційних, інших екологічних функцій, бути джерелом для задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах. У цьому значенні закон вживає термін «корисні властивості лісів», які полягають у їх здатності зменшувати негативні наслідки природних явищ, захищати ґрунти від ерозії, запобігати забрудненню навколишнього природного середовища та очищати його, сприяти регулюванню стоку води, оздоровленню населення та його естетичному вихованню. За таких умов ліси мають велике естетичне, виховне, науково- пізнавальне та інше значення та використовуються для задоволення цих суспільних потреб (ч. 2 ст. 6 Лісового кодексу України).

Економічне значення лісів полягає у тому, що вони є основним джерелом лісових ресурсів, тобто деревних, технічних, лікарських та інших продуктів лісу, що використовуються для задоволення потреб населення і виробництва та відтворюються у процесі формування лісових природних комплексів. Зокрема, ліси - це основа кормової бази для тваринництва, ведення мисливського господарства, основа паперової, меблевої, фармацевтичної та інших видів промисловості.

Отже, ліси - це самостійний і відтворюваний об'єкт природи і складова навколишнього природного середовища; об'єкт рослинного світу; об'єкт права власності у вигляді відповідного

типу природних комплексів, у якому поєднується переважно деревна та чагарникова рослинність з відповідними ґрунтами, трав'яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами та іншими природними компонентами; джерело одержання деревних, технічних, лікарських та інших продуктів лісу, що є базою для ведення різних галузей господарювання; об'єкт природи, який виконує кліматорегулюючі, захисні, водо-охороні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні, естетичні, виховні та інші функції та який впливає на навколишнє природне середовище. З огляду на все вище сказане, можна зробити висновок, що проблема знищення лісів потребує негайного вивчення та вирішення, що обумовлює актуальність моєї роботи.

РОЗДІЛ II. Рослини – символи України

Ліс – це особливий, безконечно добрий і безконечно щедрий організм, який не просить нічого для підтримки свого існування й великодушно розсилає продукти власної життєдіяльності; він бере під захист всі живі істоти і пропонує тінь навіть лісорубові, що губить його.

Ліс діє на людину заспокійливо, сприяє пробудженню у неї творчої насаги, доброго, піднесеного настрою. В Україні особливо шаною і популярністю користувалися такі дерева як дуб, береза, тополя, явір, верба, липа, ялина, клен та кущі калини, ліщини.

Людину завжди вражала величність дубів, їх довговічність. При розкопках в Україні у селищах, вік яких перевищував 5 тисяч років, археологи знайшли піч, де збереглися відбитки жолудів на глині – наші далекі предки пекли з них хліб.

Відомо, що стародавні греки свого головного бога Зевса зображували з вінком дубового листя на голові. Цими вінками також нагороджували воїнів, які здійснили видатні подвиги. Дубова гілка була емблемою сили, могутності і знаті.

У Давньому Римі дуб присвячується верхньому богу Юпітеру, а жолуді називали божественними. Слов'яни вважали дуб святим деревом і присвячували його всесильному богу грому і блискавки. Легенда говорить, що дуб користувався особливою повагою в запорозьких козаків, а Богдан Хмельницький закликав своїх побратимів бути такими непорушними, як дуб. Саме цим велетом, як довговічною втіхою, позначив український народ певні епохи своєї славної історії. Запорізький дуб... Дуб Палія... Дуб Шевченка...

На Михайлівській горі, на Черкащині, Тарас Шевченко бував у свого друга Михайла Максимовича – відомого вченого, першого ректора Київського університету. Під цим дубом тривали душевні бесіди, тут поет писав вірші.

Велична краса дуба викликає захоплення кожного з нас. У спеку його могутня крона дає жадану прохолоду і затримує пилу, а в дощ служить надійним парасолем. Патріархом лісів називають це міцне могутнє, уславлене у віках дерево. Про нього у народі побутує багато загадок:

Живе один і тисячі синів має
Всім шапки справляє, а собі – не має.(дуб і жолуді)
Для пилки й рубки,
Для чобіт і шубки,
У кошик – для свинарки
На стіл – для заварки

З давніх-давен символом чистоти, ніжності, тендітності є берези. В особливій пошані була береза в древніх слов'ян. Коли зводили оселю, то на місці зрубу, в передньому кутку, спершу ставили берізку – символ господаря і родини. Під час Зелених свят завітчували зеленим березовим гіллям криниці. З давніх пір увійшла білокура красуня і в обрядовість нашого народу. В легендах та піснях найчастіше у берези перевтілюється дівчина за виняткових драматичних ситуацій. Береза, за

переказами та повір'ями, - уособлене дерево русалок. Колись українські дівчата і молодичі клали на гілках для русалок хліб, вішали для них намисто й сорочки, вінки й пряжу. Береза – прекрасний подорожник для орієнтування навіть у густому лісі. Вона дуже світлолюбива, кора її завжди біліша і чистіша з південної сторони. Тріщини, нерівності, нарости утворюються на північному боці.

За багато віків у народному визначенні погоди зібралось чимало прикмет, пов'язаних з березою.

Береза розів'ється швидше від клена – літо буде сухим, пізніше – дощовим.

Якщо береза викине листки раніше за вільху, - літо буде сухе; якщо ж вільха перша розпуститься, замучать холод і дощ.

Літо буде дощовим, якщо навесні з берези тече багато соку.

Образ білокорої красуні малює народна мудрість і в загадках:

Біле – не сніг, зелене – не луг, кучеряве – не людина.

Зелена, а на гай; біла, а не сніг; кучерява, а без волосся.

Сережки я повісила тоненькі такі і радісно та весело готуюсь до весни.

Сидить когут на вербі, спустив коси до землі.

Хто плаче без голосу ?

Біла-білява перед Богом стояла: «Боже мій, милий, моє тіло рубаять, а кров п'ють.»

Лізу, лізу по білому залізу, ліз би далі, та вломиться.

Повноту життя, жіночу красу, м'якість, податливість жіночої натури символізує верба.

Вербові гілки вивішували на воротах дому, вважаючи, що вони мають магічну силу відганяти злих духів. Їх розкидали також у дворі й по полю. Гадали, що після цього буде добрий урожай і примножиться худоби. Не випадково великий Кобзар, перебуваючи на засланні, висадив у пустелі гілочку верби. Вона нагадувала йому Україну. Про вербу написано багато пісень, віршів, казок, приказок, прислів'їв.

Олександр Олесь писав:

Не беріть із земного лугу верби

Ні на жовті піски, ні на скелі,

Бо зівя'не вона від туги і журби

По зеленому лузі в пустелі

Християнська релігія вважає її священним деревом. На передостанньому тиждні посту, в Вербну неділю, йдучи на церковну службу, несли з собою гілочку верби для освячення в церкві. У Вербну неділю, несучи їх додому, по дорозі «били» зустрічних, а, повернувшись додому, - кожного домочадця, примовляючи: « Не я б'ю, верба б'є, за тиждень – Великдень, недалеко червоне яєчко» або « Не я б'ю, верба б'є, за тиждень Великдень: будь великий, як верба, а здоровий, як вода, і багатий, як земля». Цей обряд має в основі спогад про те, як іудейський народ з гілками фінікової пальми, що називають її ерусалимською вербою, зустрічав Ісуса Христа за шість днів до його смерті. Тому і названо шосту неділю Великого посту – Вербною.

Але і сум, смерть, похорон також символізувала золотокоса красуня. У Древній Греції верба присвячувалась жіночим божествам, які так чи інакше пов'язані з ідеєю смерті. І в Японії це насамперед дерево суму, слабкості. А в Китаї верба вражається символом пам'яті, вербові гілки дарують близьким на згадку перед розлукою.

Вважається, що верба єднає людину з небом. Верба – ознака зеленого обійстя, хатнього затишку, оселі українця. Вона вабить як місце відпочинку, заспокоєння для душі.

Де ростуть верби, там чисті джерела води.

На городі під вербою стоїть колодязь із водою.

Де срібліє вербиця – там здорова вербиця.

Легенди... Легенди... Люди самі створювали духовний світ, у якому жили. І калині в ньому відводилося належне місце.

Було це у ті часи, коли на нашу землю завойовники нападали, наші землі плюндрували, а людей у неволю забирали. У селі жила дівчинка Маринка. Пішла вона назустріч ворогам і завела турків-бусурманів у непроходимі нетрі, там вони й загинули. Загинула і дівчинка Маринка, султан-турок стяв Маринці голову. Заструменіла гаряча кров. І де та кривця на землю впала – калиною стала. Весною цвіте білим цвітом, нагадує про ніжну красу Маринки, а восени червоні кетяги скидаються на краплини крові. А насінники схожі на серце – серце дівчини Маринки.

Калина – це символ рідної землі, батьківської хати, символ любові, що пам'ятає людську береже, нагадуючи про мирний рідний край, символ безсмертя, невіддільний від життя.

Своєрідним жіночим символом в українській творчості є ліщина. З цим кушем. З цим кушем асоціюється багатий і різноманітний почуттєвий світ дівчини, жінки, мрії і думки парубка про вірне кохання, про щасливу подружню пару. А шум ліщини – дівочі сльози.

У наших предків побутувало повір'я, що горіх-двійня приносить щастя, його тримали в скрині і з собою носили як оберег від хвороб і всіляких інших бід.

Шипшина, черемха, терен... Стільки ще легенд, казок, пісень, звичаїв, обрядів склали наші предки? Можливо, дехто, не розуміючи їх справжнього значення, вважає ці оповідки «пройденим етапом» на шляху розвитку людства. Але чи так є насправді? Замислимося. Ці перевірені віками народні традиції мудро регулювали стосунки людини та природи, а в наш час перед людством вже цілком реально постає загроза екологічної катастрофи. Причиною не в останню чергу є споживацький світогляд сучасних людей, для яких природа, інші живі істоти виступають лише як засоби задоволення власних потреб, забезпечення «комфортного» існування.

Непродумане втручання людей у природні процеси з метою «покривити» навколишній світ призводить у переважній більшості випадків до негативних наслідків.

Роки впевненості у тому, що людина – цар природи, давно пройшли. Зараз настав час усвідомити: ми – лише маленька часточка світу, що нас оточує

Люби природу не як символ

Душі своєї,

Люби природу не для себе,
Люби для неї.(М. Рильський)

РОЗДІЛ III. Дивосвіт Лебедівського лісу

Рідна природа...Мабуть, немає на світі іншої теми, що так хвилювала б людські душі, як ця. Людина- дитя природи, тому їй властиво милуватися багатобарвною красою лісових просторів, різноголосим пташиним співом, кришталевиими розливами озер, річок, моря.

Саме у нас, на півдні Одещини, біля моєї рідної Миколаївки поєднуються всі ці принади природи.

Уявіть собі ліс...

Білий гомін беріз

І ялин заповідних мовчання.

Крик сови з-за ріки,

Коли гаснуть зірки

За хвилину якусь до світання.

Уявіть собі ліс...

Моє село межує з Лебедівським лісовим масивом, одним з небагатьох в степах Причорномор'я. (Додаток 7)Ліс, як і людина, має свою молодість, час повноліття і старість.

Ще в 1993 році рішенням Одеської обласної ради територія групи Тузловських лиманів, до яких належать озера – лимани Шагани, Алібей, Бурнас і прилеглі до них території, була зарезервована для створення заповідного регіонального ландшафтного парку «Тузловські лимани». В листопаді 1995 року, постановою Кабінету Міністрів, ці лимани віднесені до переліку водно-болотних угідь міжнародного значення, який формується Бюром Рамсарської конвенції в Швейцарії. І ось в січні 2010 року заповідний парк було створено. Тузловські лимани – місцевість неординарна. Достатньо сказати, що щорічно тут гніздиться близько 25 тисяч пар водно-болотних птахів: качок, гусей, куликів, які є індикаторами екологічного стану угідь.

Лебедівський ліс - це штучна екосистема, яку створили люди.

Далекий 1953 рік. Жителі сіл Миколаївка, Базар*янка, Тузли насаджували різні породи дерев та кущів. Зараз в лісі, що займає площу 842 га налічується 88 видів рослин. Серед них є різні життєві форми: дерева, кущі, трави.

Дерева як листяні так і хвойні. Серед листяних порід є дуб звичайний (*Quercus robur* L.). Дерево з шатро видною широко-пірамідальною кроною, міцними гілками і товстим стовбуром(1-1,5м у діаметрі). Кора темно-сіра, з поздовжніми тріщинами, у молодих гілок сіра, гладенька, гола. Дерево 20-40 м заввишки, росте в суміші з іншими породами. Рослина лікарська, харчова, медоносна, декоративна і фіто меліоративна.

Клен звичайний(*Acer platanoides* L.). Струнке дерево з колоновидним стовбуром. Кора темно-сіра; крона густа, розлога. Висота дерева 25-30м. Рослина медоносна, кормова, дубильна, фарбувальна, декоративна. Сік і кору застосовують у науковій та народній медицині. Деревину застосовують у машинобудуванні, авіабудуванні, токарній справі.

Клен польовий(*Acer compestre* L.). Дерево 10-15м заввишки.

Клен татарський(*Acer tataricum* L.). Деревце 5-6м заввишки

Клен ясенелистий (*Acer negundo* L.). Рослина декоративна, медоносна.

Ясен звичайний (*Flaminus excelsior* L.). Дерево з високо піднятою кроною і струнким стовбуром. Кора сіра або сірувато-буа, гладенька. Досягає 20-30м заввишки. Рослина світлолюбна, декоративна, фіто меліоративна. Має ціну деревину.

Черемха звичайна (*Padus avium* Mill). Деревце 2-10м заввишки із сірувато-чорною корою і жовтуватими сочевичками. Рослина харчова, медоносна, лікарська, декоративна.

Липа серце листа (*Tilia cordata* Mill). Дерево з розлогою кроною. Досягає 25 м заввишки. Рослина медоносна, вітамінозна, лікарська, ефіроолійна, декоративна. Луб широко використовується для виготовлення рогожі,мочалок, вірьовок, щіток.

Сосна звичайна(*Pimes sylvestris* L.). Високе дерево з конусовидною або пірамідальною кроною. Кора червонувато-бура, лускувата, досягає 30-40 м заввишки. Рослина морозостійка, світлолюбна, смолоносна, жир- й ефіроолійна, вітамінозна, лікарська, фітонцидна. У науковій та народній медицині використовують бруньки, хвою, живицю, смолу і продукти сухої перегонки деревини - дьоготь та вугілля. Сосна має велике санітарно-гігієнічне значення.

Робінія звичайна(біла акація)(*Robinia Dseudoacania* L.).Дерево 15-25м заввишки, медоносне, лікарське, декоративне.

Ялинка європейська(*Picea excelsa* Link). Хвойне вічнозелене дерево 20-50м заввишки. Нижні гілки ялин, на відміну від гілок сосен, не відмирають і вкривають стовбури дерев знизу доверху, утворюючи гарну конусоподібну крону.

Території баз відпочинку, які розміщені в лісі прикрашають кипарис (*Cuprersus*), яловець звичайний(*Juniperus communis* L.).Рослини морозостійкі, посухостійкі, світлолюбні і невибагливі до ґрунту.

Серед кущів в лісі росте :

Терен колючий (*Prumes spira* L.). Кущ з дуже розлогою кроною колючими гілками. Рослина харчова, медоносна, лікарська, фіто меліоративна.(Додаток 22)

Бузина чорна (*Sambucus nigra*L.). Кущ 3-6м заввишки. Рослина харчова, медоносна, лікарська, ефіроолійна, декоративна.(Додаток 20)

Вовчі ягоди (*Daphe mezereum*).Невеликий кущ висотою 30-15 см. Рослина лікарська, медоносна,фарбувальна.

Скумпія (*Cotinus*).Кущі або невеликі дерева до 6м заввишки. З деревини добувають жовтий барвник, з листків одержують дубильну речовину танін.

Шипшина собача (*Roza canina* L) Кущ 1,5-2,5м заввишки. Рослина вітамінозна, лікарська, харчова, медоносна, ефіроолійна, декоративна. (Додаток 23)

Вишня кущова(*Cerasus fruticosa* Pall). Кущ 20-160 см заввишки. Рослина дуже цінна для схрещування з культурними сортами.

Ліщина звичайна (*Corylus avellona* L.). Деревовидний кущ 2-4м заввишки. Рослина харчова, олійна, медоносна, лікарська, декоративна.

Ліс багатий трав'янистими рослинами, серед яких є чимало лікарських, ефіроолійних, кормових та медоносних.

Багаторічна рослина 30-60 см заввишки. Рослина фітонцидна, медоносна.

Орlex звичайний (*Pteridium aquilinum*), медунка вузьколиста(*Pulmonaria angustifolia*), костяниця(*Rubus saxatilis*), грушанка мала (*Pyrola minor*), верес звичайний (*Calluna vulgaris*), костяниця лучна(*Festuca pratensis* Huds). На узліссі ростуть польові жовтець вогнистий(*Ranunculus flammula* L.), жовтець багатоквітковий(*Ranunculus polyanthemus*L.), деревій звичайний(*Achillea millefolium* L.)(Додаток 21).

Багатий ліс на гриби. Тут є і маслята, і опеньки, і лисички, і печериці. Плоди дерев, кущів та трав'янистих рослин є добрим кормом для лісових мешканців.

Наявність в лісі різних видів лишайників (накипних, листуватих, кущистих) свідчить про екологічно - чисте середовище (Додаток 12).

Фауна лісу дуже різноманітна. Тут є зайці(*Lepus europaeus*)(Додаток 14) , лисиці(*Vulpes vulpes*) (Додаток 18), дикі свині(*Sus scrofa*) (Додаток 13), тхір чорний(*Mustela putorius*) (Додаток 16), куниця лісова(*Martes martes*), ласка(*Mustela nivalis*) (Додаток 17), полівка руда(*Clethrionomys glareolus*) (Додаток 15), їжак(*Erinaceus europaeus*). Із плазунів можна зустріти ящірку зелену(*Lacerta viridis*) (Додаток 19).

Зачаровує співом різноманітний світ птахів серед яких можна почути іволгу(*Oriolus oriolus*) (Додаток 12), солов'я (*Luscinia luscinia*) (Додаток 10), великого строкатого дятла(*Dendrocopos major*) (Додаток 8), добре прижилися фазани(*Phasianus colchicus*) (Додаток 9), зяблик(*Fringilla coelebs*) (Додаток 11) та інші.

Підлісок відіграє важливу роль у житті лісу (Додаток 6). Він слугує, насамперед, місцем гніздування різноманітних птахів. Більшість із них дуже корисні для лісу, оскільки знищують шкідливих комах.

РОЗДІЛ IV. Антропогенний вплив на екосистему лісу

Минув час, більше півстоліття, і славнозвісний курорт «Лебедівка» гостинно запрошує на відпочинок жителів не тільки області, а й всієї України. Саме в лісі побудовані 15 баз відпочинку, адже первісна природа, мальовничий берег Чорного моря і цілюще повітря сприяють оздоровленню людей.

Відвідати ліс може кожен бажаючий. Щороку розбивають палатки сотні відпочиваючих «дикарів». На згадку про себе вони залишають різний мотлох, сміття. (Додатки 2,3,4,5) Після цих «квартирантів» спостерігаються такі негативні явища: ущільнення ґрунту, лісової підстилки, витоптування трав'янистих рослин, зникнення найцінніших та найкрасивіших рослин. В ущільненому ґрунті коріння дерев «задиhaється» через нестачу кисню, порушуються умови живлення дерев. Лісова підстилка швидко перегниває лише при наявності вологи, значної кількості пустот і достатньому доступу повітря. Якщо розкладання і гниття підстилки затримується, у ґрунт не надходять ті поживні речовини, які в ній є. Древа «голодують», ослаблюються, ростуть погано і навіть засихають. Зникнення будь-якого виду рослин - велика втрата, наслідки якої не завжди можна передбачити.

На жаль, останнім часом, все частіше і частіше трапляються пожежі, які спричиняє людина, недотримуючись правил безпечної поведінки у лісі.

Так у 2005р. вигоріло 5га, 2006р.- 7 га, 2007 р.- 4 га, 2008 р.- 7 га, 2006р.- вигоріло 6 га лісу. Ця сумна статистика свідчить про винищення флори і фауни Лебедівського лісу.

Вивчаючи хижих членистоногих Лебедівського лісу до палу та після нього в 2007-2008 рр. мною встановлено, що пал здійснив катастрофічний вплив на склад аранеофауни: у 2007 році із 6 видів, що мешкали на вивчає мій ділянці, 5 видів тут більше не реєструвалися. В 2008 році зареєстровано 4 види павуків, це свідчить про відтворення аранеофауни і поступовому відновленні екології досліджуваного регіону.

Таблиця 4.1

Вплив палу на склад аранеофауни Лебедівського лісу

Вид паука	Зустрічаємість до палу	Зустрічаємість після палу в 2007р.	Зустрічаємість після палу в 2008р.
Dysdera crocofoL	+	-	+
Harpadea rubicunda	+	-	-
Argiope brunichi	+	-	-
Araneus folium	+	-	+
Fetragnatha estensa	+	-	+
Pardosa argestis	+	+	+

Так як прилиманські схили, де і знаходиться Лебедівський ліс, є місцем накопичення потенційних хижих аеробіонтів, то тут створюються умови для використання цих хижаків в системі інтегрованого захисту сільськогосподарських рослин від комах – шкідників, збільшення ролі біологічних методів.

Кожна рослина, тварина бере участь в кругообігу речовин на планеті, і знищення хоча б одного живого представника природи здатне викликати розрив екологічних взаємозв'язків, завдати не виправної шкоди усій природі.

Мальовничі краєвиди лісу, але, на жаль, як показують реалії нашого життя, ми не вміємо відпочивати, не вміємо берегти те, що дає нам матінка - природа: рештки їжі, шматки газет, пляшки, банки, бите скло, пакети й інше сміття, що залишають після себе відпочивальники. Враховуючи, що скло в природі не розкладається 1000 і більше років, поліетиленовий пакет - понад 200 років, папір в умовах лісу розкладається протягом 2 років, а консервна бляшанка - понад 90 років, то ж якої шкоди завдають природі такі відвідувачі!

Накопичення ТПВ(твердих побутових відходів) є порушенням одного з основних екологічних законів - кругообігу речовин в природі. В Україні на сьогоднішній день не подолано розриву між прогресуючим накопиченням твердих токсичних відходів і заходами з їх утилізації, що загрожуює поглибленням екологічної кризи.

Проблема збирання, накопичення, переробки, утилізації, видалення, знешкодження та захоронення ТПВ є однією з найбільш болючих для функціонування будь-якого населеного пункту. В зонах відпочинку сміття просто звальється на землю. Серед відходів значна частина припадає на пластикові упаковки. Пляшки з поліетилентерефталату (ПЕТФ) є зразком сучасного упакування для напоїв та інших харчових виробів. Вони легкі, міцні, зручні. Процентне співвідношення пластикових відходів у побутовому смітті щорічно зростає і може перетворитися на справжню катастрофу. Тому я пропоную створити пункт прийому пластикових виробів. Він може бути навіть на території баз відпочинку Лебедівського лісу або сіл, що прилягають до лісу: Базар*янка, Миколаївка. Спонукаючи керівні органи до побудови підприємств із переробки побутових відходів. З одного боку це дає дешеву сировину, з іншого - сприяє охороні навколишнього середовища. Кожна

тонна металу, виплавлена з лому обходиться в 20 разів дешевше, ніж із залізної руди. Довгий час не знали, що робити з гумовими шинами. Тепер їх охолоджують рідким озоном. Гума стає крихкою. Покришки подрібнюють, а отриману сировину додають у дорожнє покриття, суттєво покращуючи його якість. Зі старих автомобільних акумуляторів виділяють свинець, переробляють його знову і виробляють акумулятори. Із скла можна виготовляти папір, який не горить, не жується і аркуш в 2-3 рази тонший за звичайний, а склобій використовувати як цементуючий матеріал для виготовлення керамічної плитки та отримання нового скла під час виплавки. Оскільки пластикові матеріали не розкладаються в ґрунті до 1000 років, а спалювання їх хоч і може бути додатковим джерелом енергії, але враховуючи дуже дорогі очисні споруди, їх вторинна переробка, на мою думку, є найбільш вигідною та екологічно чистою.

Людині вкрай необхідно гармонізувати свої стосунки з природою, вгамувати надмірно великі потреби, адже страждає не лише природа, а й самі люди: вони дихають забрудненим повітрям, п'ють забруднену воду. Чимало захворювань виникають саме через те, що людина живе в забрудненій знівеченій природі. Ніхто не може сказати, що чекає нас в майбутньому, якщо не змінимо свого ставлення до природного середовища.

Людино! Розумна істото!
Ти можеш усе на Землі -
Відсунути можеш потоки
І цілі звести кораблі
Ти знову і знову – людина,
До тебе звертаємось ми!
Ми гинемо, гинемо, гине,
Будь ласка, ти нас збережи!
Хай будуть в нас цілі дерева,
Рослини, тварини, птахи,
Людино! Людино! Людино!
Ми просимо - нас збережи!

ВИСНОВКИ

Аналізуючи стан сучасних природних лісових комплексів, слід зробити висновок, що внаслідок широкомасштабної меліорації, зокрема і лісової, значних обсягів рубок головного користування, використання отрутохімікатів у сільському господарстві відбулися зміни гідрологічного режиму, і деградації угідь. В результаті антропогенного впливу на екосистему лісу змінився видовий склад флори та фауни. Пали негативно впливають на все живе.

Багатства природи – не безмежні. Зберігати їх і примножувати означає зберегти людину, зберегти для прийдешніх поколінь у чистоті й красі наш спільний дім – Землю. З цією метою я пропоную:

1. Дотримуватися правил поведінки в природі:

- 1.1. Не рвати квітів, не палити вогнища, не руйнувати пташині гнізда .
- 1.2. Збираючи ягоди та гриби – не знищувати те, що їх родило – дерева, кущі, грибниці.
- 1.3. При зустрічі в лісі з твариною - не лякати її, а поставитися до неї як старший брат
- 1.4. Не галасувати в лісі, прислухатися до його голосу.
- 1.5. Не залишати на місці відпочинку нічого, окрім слідів своїх ніг.
- 1.6. Не рубати дерева і кущі. За необхідності зрізати лише бічні гілки, і ні в якому разі – вершину.
- 1.7. Покидаючи місце відпочинку, ретельно загасити вогнище або залити водою. Якщо близько немає води, засипати землею.

2. Місцевим органам влади та «зеленим патрулям» проводити заходи щодо попередження засмічення з'їздів з автострад, рекреаційних зон.

3. Пропагувати красу природи, збереження, охорону та раціональне використання об'єктів ПЗФ засобами масової інформації: створювати буклети, поштові листівки, відеофільми про ПЗФ; проводити конкурси на кращі фото, слайди унікальних ландшафтів.

4. Проводити наукові конференції по вивченню рідного краю, круглі столи, дискусії з екопроблем.

5. Співпрацювати учням Миколаївського НВК з лісничими Лебедівського лісу.

6. Пропонувати органам місцевого самоврядування створити пункти прийому пластикових виробів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ю.Я.Єлін, С.І.Івченко, Л.Г.Оляницька - Шкільний визначник рослин / Київ «Радянська школа » 1978
2. Білявський Г.О., Фурдуй Р.С. Основи екологічних знань: Підручник/ Київ, «Либідь», 1997- 228с.
3. Мате Л. Збережемо Землю./ Москва, «Прогрес», 1985.
4. Акімов І.А. Екологічні пріоритети цивілізації ХХІст. Матеріали до семінару «Екологічна культура ХХІст.»/ Київ, 2004.
5. Воропай О. Звичаї нашого народу/ Мюнхен, 1958- 536с.
6. Лозко Г. Древа та кущі : символізм рослин і тварин. Українські символи./ Київ, 1994- 121с.
7. Павленко Л.О. Цілющі скарби землі/ Київ, 1988- 144с.
8. Одум Ю.Екологія / Київ Освіта, 1986
9. Цвелих О.М. Шкільний визначник хребетних тварин./Київ «Радянська школа», 1983,-252с.
10. Кархут В.В. Ліки навколо нас/ Київ «Здоров'я », 1975- 446с.